

РОДИНА КАЧУРОВСЬКИХ

Л І Д А

РОДИНА КАЧУРОВСЬКИХ

**Оповідання з природи
ч. 2**

Леся Бризгун-Шанта

Малюнки — Віталія Литвина

**Об'єднання Працівників Літератури
для Дітей і Молоді**

Торонто

1987

Канада

L I D A

THE DUCK FAMILY

**A free translation from French
by LESIA BRYZHUN-SHANTA**

Illustrations by VITALI LYTWYN

**Association of Ukrainian Writers
for Children and Youth
Toronto, Ontario, Canada
1987**

© Copyright by Author

Моїй любій доні присвячую, бо вона їх знала...

В цьому оповіданні ви прочитаєте про родину качок, батька, матір та їх восьмеро малят. Дізнаєтеся, як каченята вчилися літати, бо їм треба вчитися, і як вони росли й стали гарними дорослими качками. Перечитаєте про збиточника КВАКУНА, що любив все робити інакше, і що з того вийшло..

Вільний переклад з французького

ЛЕСЯ БРИЗГУН-ШАНГА

Для молодшого шкільного віку, від 9 до 12 років

РОДИНА КАЧУРОВСЬКИХ

Чи бачили ви, як в гарний осінній день на небі наче стріла з лука летить? Це дикі качки відлітають у теплі краї.

Недалеко мене є озеро. Там живуть Качуровські — родина диких качок. До них восени щороку, в ту саму пору, прилітають знайомі дикі качки з півночі, і після короткого відпочинку всі разом вибираються у далеку путь.

Ось про цю родину Качуровських хочу вам розказати сьогодні.

* * *

— Ква-ква-ква... — Пані Качуровська, дика качка, з любов'ю подивилася на своїх вісім яєць. Лежали вони вигідно на самому споді великого гнізда і виблискували на сонці ніби величезні зелені перли.

Правду кажу — вони були прекрасні!

Пані Качуровська задумалася. Місяць був повний, коли вона вперше сідала на яєчка. Відтоді його обличчя тричі мінялося, і цієї ночі ось він знову вийшов круглолиций та усміхнений.

Вона знала — це вже незадовго її малі діточки проб'ють шкаралупку й вилізуть із яєчок.

Пані Качуровська сіла вигідніше, щоб усіх вісім прикрити, а тоді задоволено й ніжно буркнула тричі: «Ква-ква-ква» — і заснула.

А рано-вранці, коли ще ледве-ледве почало розвидню-

В.Л.85 .

— Ох, ох, ох! — сказала радісно пані Качуровська.
— Кві-кві-кві! — відповіли каченята тоненькими голосами.

ватися, пані Качуровській здалося, ніби щось маленьке рухається у неї під ногами. Вона швидко встала і... Що ви думаете, що вона побачила? — Вісім жовтих дзьобиків, вісім пар маленьких чорних оченят — вісім маленьких качечок! А та найменша, ще й досі зі шкаралупкою на пухнатенькій спинці, робила найбільший крик і рух.

— Ох, ох, ох,— сказала радісно пані Качуровська.

— Кві-кві-кві,— відповіли каченята тоненькими голосами.

Вісім малих діточок! Скільки ж то місця треба!!!

Вони вовтузилися, штовхалися, кричали зі всієї сили і конче хотіли вилізти з гнізда. Ще недавно велике гніздо стало раптом замалим.

— Боже, Боже! Що за рух,— подумала мама-качка. — І то ще пушок не обсох як слід. А що буде, як підростуть?

Вона ніжно приголубила малих каченят і сказала їм:

— Не вилазьте ще сьогодні! Посидьте в гнізді. Вам треба вигрітися і обсохнути.

— Який же довгий день! Дуже довгий! І кінця йому не видно,— квікали незадоволено каченята.

І от нарешті почало темніти, надійшла ніч і весь виводок пішов спати під мамині крила.

Час від часу хтось тихесенько запищав уві сні, або не навмисне висунувся з-під крила мами.

Пані Качуровська цієї ночі не відпочивала. А коли вже над самим ранком задрімала, приснилися їй великі жаби та водяний вуж, що пнявся на дерево.

ПЕРША ПРОГУЛЯНКА ТА ЗНАЙОМСТВА

Наступного ранку пані Качуровську розбудив нетерплячий крик дітей. Вона обережно вилізла з гнізда, а малі каченята поспішили за нею. Перевалюючись з боку на бік, вона йшла перша болотняною дорогою, а за нею вісім маленьких пухнатеньких каченят, ледве тупцюючи...

— Ой, ой, ой! Пані Качуровська іде з дітьми!
Аж восьмеро в неї цього року. Ой, ой, ой!

Їх перша прогулянка — це ставок, відділений від великого озера тільки очеретом та полем водних лілей.

Не встигли вони ще вийти з болотняної доріжки, як Червононоса Водяна Курка вже кричала на весь голос:

— Ой, ой, ой! Пані Качуровська іде! З Дітьми! Аж восьмеро в неї цього року! Ой, ой, ой!

І відразу, то біжучи то пливучи, поспішила розказувати всім мешканцям озера про цю велику й радісну новину.

Пані Качуровська гордо підняла голову. Нарешті її мала зграя дійшла до озера.

Не встигла вона ще й слова сказати, як малі каченята самі поскакали у воду. Щойно один день як вони вилупилися із яєчка, а вже вмiли плавати й нурка давати. Ніби довгі-довгі роки живуть на воді.

Каченятам багато-багато більше подобалося у воді, бо було приємніше і легше, ніж на землі. Там просто незручно — необережний крок і вже перекотився! Тяжко, дуже тяжко по землі ходити!

Але на воді!.. О, це вже щось зовсім інше! Ось тільки гляньте! Висунете лапки назад і робите легенькі рухи то вгору, то вниз. Зразу пливете вперед, та ще й як швидко, як вигідно!..

А ось запихаєте голову під воду! Які цікаві, чудесні речі там є: зелені рослини, лілеї, жабки, малі рибки, пугловки, яєчка рибок!..

Малі каченята плавали, давали нурка й задоволено бавилися.

А з другого боку озера озивався невпинний крик Червононосої Водяної Курки:

— Ой, ой, ой! Пані Качуровська вивела перший раз своїх діток на ставок. Ой, ой! Восьмеро. Вона напевно буде їх зараз хрестити. Ой, ой, ой! Пані Качуровська буде хрестити своїх діток!

Крик Водяної Курки викликав велике заворушення на озері. В болоті жабки почали безнадійно квакати:

— Кум-кума-кум, яке нещастя! Яке нещастя! Таж вони

гірші від людей! Кум-кума-кум-ку-у-м! Біда нам всім.

Тільки малі рибки не кричали. Вони почали сильно махати хвостиками та плавцями, щоб чим скоріше втекти з небезпечного місця.

Всі ж інші звірятка втішилися такою вісткою. Сива пані Гуска, Широконос-Качка, Чапля, Деркач та качки — всі раділи...

Дикі качки також, всі дикі качки раділи. І ті, що вже вивели своїх діток на воду, і ті, що ще сиділи на яйцях. Як тільки всі вони почули крик Водяної Курки, помандрували чим скоріше до озера.

Деркач перший привітав молодих каченят. Він боязко висунув голову з-поміж очерету.

— Круп, круп, у-у-у,— сказав він. — Доброго ранку, каченята! Вітайте! Але мені дуже спішно! — і пішов.

Опісля прийшли всі інші. А останньою показалася сива пані Гуска.

— Ідіть і скажіть тітці Гусці «Добридень».

— Добридень! Добридень! — привіталися каченята чемно.

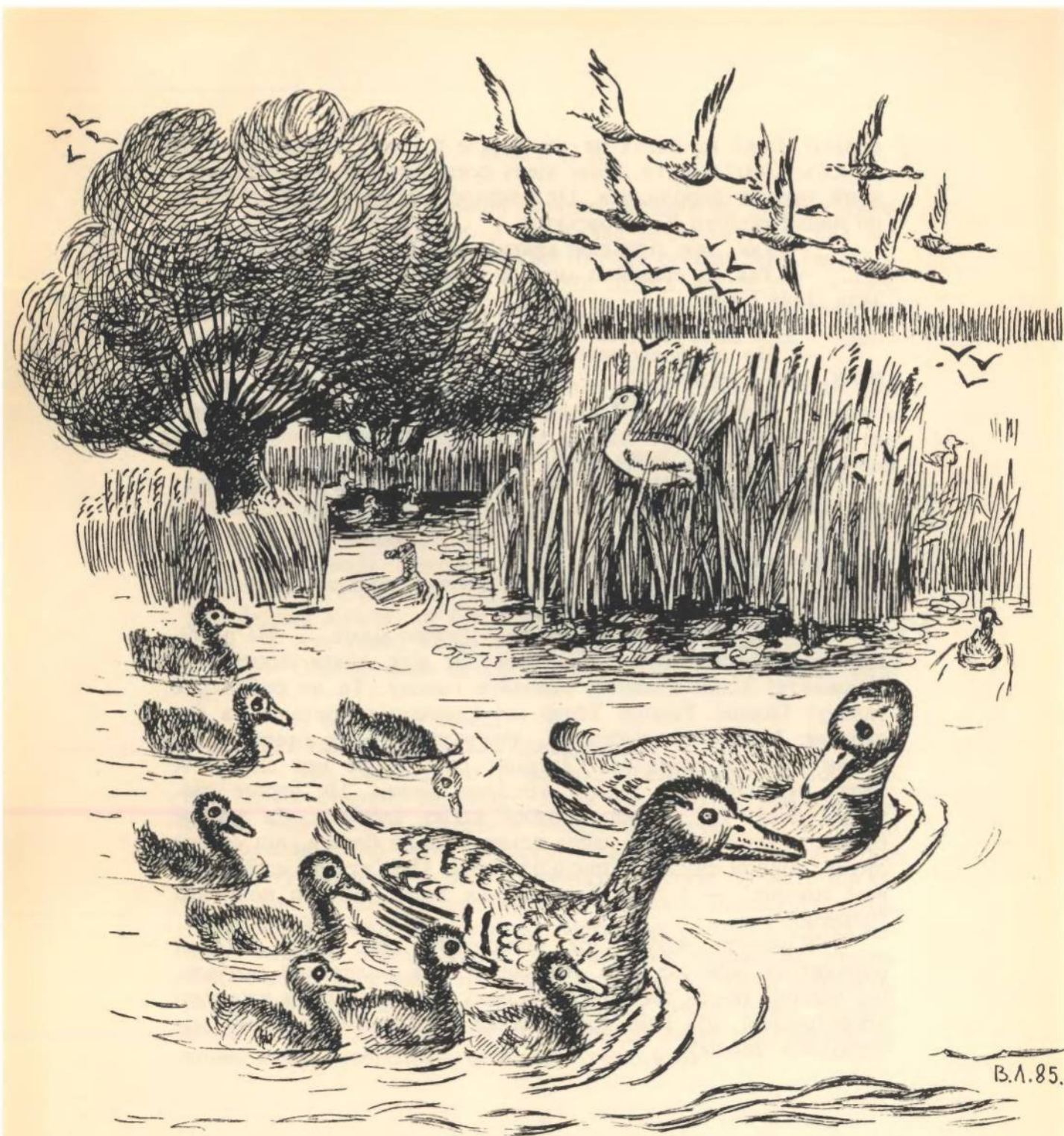
— Га-га-га,— почала пані Гуска, та так і не сказала більше нічого, бо в цій хвилині просто згори надлетіла птиця і сіла коло пані Качуровської. Вона була така гарна, що малі каченята пороззявляли дзьобики. Очі їй дзьоб птиці був точно такий, як у їх мами. А шия... блищала ніби самоцвіти.

— Ква-ква-ква,— сказала пані Качуровська.— Це ваш батько.

Малі каченята зі здивування не знали, що їй робити. Стільки народу, і то все самі чужі. А їх тато — найкращий зі всіх. Як же ж не радіти? І вони ще з більшим захопленням почали плавати, занурюватися і показувати всякі штуки.

— Ква-ква-ква,— а тепер вже досить! Будьте чемні і слухайте мене.— Батько Качур старався їх заспокоїти. Тоді обернувся до зібраних і сказав:

— Ось це мої діти. Вони, щоправда, ще не вміють

В.А.85.

— Ква-ква-ква, а тепер вже досить!
Будьте чемні і слухайте мене.

стояти міцно на ногах на землі, але плавати й давати нурка вміють. Самі бачите. Ніби довгі роки вчилися. А в дійсності вони такими народилися. Це означає, що вони правдиві члени нашої родини Качуровських.

— Так, так, правдиві качки! — сказав Деркач.

— Так, їх спокійно можна зарахувати до качок,— сказала Дика Качка.

Тоді батько Качуровський почав знову:

— Чи ви дозволите їм користатися лісом та озером, поки вони підростуть?

— Певно, що так.

— Звичайно!

— Чому ні, вони дуже чемні,— загуло навколо.

— Дякую вам усім. Ну, діти, слухайте ж маму. Будьте все добрі й чемні. У мене немає часу доглядати за вами й вчити вас. Мама мене заступить. А тепер з Богом! — і він зник між очеретом.

Наступного ранку, тільки сонечко показалося з-за дерев, як малі каченята вже були на воді.

— Ква-ква-ква,— похитала головою мама. — Не розбігайтеся! Будьте чемні! Нас сьогодні жде довга прогулька! Уважайте! Коли пливете, схиляйте голову. Та не робіть же галасу! Тихше! Тихше! Тепер ми пливемо очеретами та болотами. Коли ви в небезпеці, пам'ятайте — це єдине місце, де ви можете сховатися. Затямте собі добре мої слова! А тепер перепливаємо затоку «Водяна лілея». Це перше спокійне місце, тут завжди можна жабку зловити. Та це аж будете старші... А ось зараз пливемо коло берега, під самим лісом. Ніколи сюди не приходіть самі. Пам'ятайте добре, що вам говорю! — І пані Качуровська знову значучо похитала головою.

Каченята хотіли ще переплисти ціле озеро, хотіли побавитися між скалами, подивитися на маленький потічок, що виднів ген-ген аж з другого боку озера, та були вже такі перевтомлені, що пані Качуровська рішила чим скоріше повернутись додому.

НАУКА

Дні за днями минали швидко, незаметно. Малі каченята підросли, потовстіли. І увесь час просиджували над водою. Вони навчилися робити все те, що робила їхня мама.

Дасть вона нурка — і вони лізуть під воду; чистить вона пір'ячко — і вони роблять те саме; сидить вона тихо на воді — і каченята не рухаються. І все, що вона їсть — їдять і вони.

Одне каченят дивувало: чому мама літає, а вони ніяк цього не втнуть?.. Щодня, щохвилини пробувають, рухають маленькими крильцятами — та дарма! Пані Качуровська дивилася на них і підсміхалася. Каченята це побачили, збіглися коло неї й почали докучати.

— Кві-кві-кві! Кві-кві-кві! Ми хочемо літати! І чому це ти, мамо, літаєш, а ми ні?

— Поволі, поволі! — заспокоювала їх пані Качуровська. На все є свій час. Незадовго ваші крильцята зміцніють, і ви будете літати, як ваші тато з мамою літають.

— Але коли? Коли це буде? Скажи нам, мамусю.

— Ось як жита дозріватимуть, тоді ви й почнете літати.

— А звідки ти знаєш?

Тут пані Качуровська споважніла.

— Ми, родина Качуровських, маємо свій власний старий, дуже старий, календар. Коли на болотах показуються великі жовті квіти, каченята вилазять з яєчка. Коли хлопці на полянах пізно вночі перескакують вогні, а дівчата шукають цвіту папороті в лісі — каченята тратять пухнате пір'ячко. А вже як жита дозрівають, то каченята починають літати. Коли ж водяні лілеї пишно розквітають, тоді з малих каченят стають молоді качки, з прекрасним барвистим пір'ячком, таким, як у вашого батька. А потім всі квіти зникнуть. Вітер немилосердно ганятиме хвилями озера і все заховається у білий туман. Тоді то й прийде пора долучитися до інших качок і летіти на південь, в теплі краї...

Тихесенько сиділи малі каченята, роззявивши дзьобики, широко відкривши оченята і навіть квакати забули, так заслухалися маминими словами.

І відтоді кожного ранку підпливали до берега й дивилися, чи вже жовтіють жита.

Та вітер тільки пустотливо бавився з листочками та з легенькими зеленими колосками, хитаючи їх збоку вбік.

Довго ще ждати каченятам...

ПРИГОДА З ЯСТРУБОМ

Одного дня каченята дуже перелякалися. Мама саме пішла в гості до тітки, що жила у трясовинні. Перед відходом вона сказала:

— Ква-ква-ква! Будьте чемні! Сидіть тихо й не вилізайте з очерету, поки я не повернуся додому. Пам'ятайте, що кажу!

— Кві-кві-кві! — відповіли каченята, — ми не забудемо!

І мама полетіла.

Спершу каченята спокійно бавилися між очеретом, та враз найменшому закортіло піти в гості до сусідських каченят, що жили ген-ген аж на другому кінці озера.

Не встиг він ще доплисти й до половини озера, коли його брати й сестри, що й досі сиділи в очереті, побачили високо в небі чорну плямку. Вона чогось дивно кружляла і дуже швидко приближалася до них.

— Кві-кві-кві! Дивись! Дивись!

— Та це ж птиця! Та вона якась не така, як ми!

— Вона летить до нас. А який у неї зігнутий дзьоб!

— Та це ж наш ворог! Дивись!

— Це яструб! Ховаймося!

— Він кружляє над нашим братчиком!

— Уважай! Уважай! — почали вони кричати голосно, щоб він їх почув.

В цій хвилині яструб немов камінь упав на те місце, де був їх найменший братчик. Але той вже встиг зникнути, і яструб його загубив. Яструб злісно заверещав, піднявся знову вгору, закружляв два рази над озером і кинувся раптом на гніздо іншої родини качок. Там схопив зовсім ще маленьке каченя й полетів.

Малі каченята так перелякалися, що довго ще сиділи в очереті і навіть розмовляти не відважилися.

— Мамо, мамо, ой, як ми перелякалися! — почали вони всі разом оповідати, коли мама, пані Качуровська, повернулася додому.

— А де ж найменший братчик?

— Я тут! — озвався він.

— Де ж це ти пропадав? А який же ти брудний!

— Кві-кві-кві! Яструб летів просто на мене. Та я тільки його побачив, зразу заліз під воду вболото. І лише дзьобик висунув, щоб болота не набрати в рот. Ух, це був жах!

Та мама, пані Качуровська, задоволено подивилася на сина. «З нього будуть люди»,— подумала вона і навіть забула посварити його за непослух.

У МАНДРИ, У МАНДРИ...

Квакун і Рябохвостик були найкращими плавцями в родині Качуровських. Спортовці з них хоч куди! А як вони люблять пригоди! Перші виходять з хати, а останні повертаються. Ледве-ледве вдалося пані Качуровській втримати їх на озерці.

Одного гарячого липневого дня всі брати й сестри спокійно відпочивали, тільки Квакун та Рябохвостик гралися між очеретом. Квакун плив скоренько вперед, потім ховався під листок лілеї, чи кудись інде, і квакав два рази. Рябохвостик поспішав за ним, але поки він встиг добігти, Квакун вже втік, сховався в другому місці й звідти радісно квакав.

Ах, як приємно от так бавитися!

*Квакун плив скоренько вперед,
потім ховався під листок лілеї...*

Квакун так захопився, що навіть не почув крику Рябохвостика:

— Не відходи так далеко. Я змучений. Не хочу більше бавитися!

Квакун плив усе далі й далі, аж раптом десь зникли очерети і він опинився на озері. Навколо вода-вода. Скрізь тільки вода і більше нічого.

Це було озеро — правдиве озеро! Велике й таємниче! Квакун забув за гру, за братчика. Забув мамині слова щоб бути обережним, забув за все! В його маленькій головці була тільки одна єдина думка: переплисти озеро і подивитися, що то чорніє ось там, аж ген-ген на другому його кінці.

Квакун скоренько поплив, а тому що був добрим спортсменом, то незадовго вже вилазив із води, обтріпав пір'ячко і розглянувся.

Перед ним — величезна поляна, а далі поля, ліси, долини. Боже! Квакунові ніколи й не снилося, що світ такий великий і такий цікавий.

Він рішив іти далі, обережно розглядаючись вправо і вліво. Тут зеленої травки поскубав, там витягнув слимака, а там з'їв пару коників.

О, в цій частині озера куди гарніше як двома!

«Значить на землі теж можна жити,— роздумував Квакун. — От шкода тільки, що така тверда вона. Бідні мої ноги!..»

Чалян-чаляп! Чаляп-чаляп! Чаляп-чаляп! — дошкандибав він нарешті до поля з пшеницею. Думав, що це очерет.

Квакун дуже змучився. Головка падала від перевтоми. Він ледве стояв на ногах, тому ліг скоренько відпочити.

Враз аж підскочив з переляку! Недалеко нього піднявся крик:

— Гав-гав-гав-гrrrr! Гав-гав-гав-гrrrr! Гав-гав-гав!

Квакун розглянувся і... о, жах! — побачив велику звірюку... Зовсім близько... Без крил... Звірюка мала чотири

— Боже! Квакунові ніколи й не снилося,
що світ такий великий...

лапи і гавкала.

То був собі зовсім звичайний пес, але Квакун того, звісно, не знав.

Квакун страшно перелякався! Він віддав би всі слимаки, жабки, всі хробачки, тільки щоб в цій хвилині бути вдома. З переляку він навіть не мав сили маму покликати.

Та пес враз затих. «Мабуть відійшов» — подумав Квакун і втішився. Виліз з пшениці, пооглядався і спокійно помандрував до озера.

Але от біда! — «Гав-гав-гав» — страшна звірюка знову близько! Попала на його слід! Женеться за ним! Квакун забув, що він на землі. Він хотів дати нурка, та тільки дзьобиком ударив тверду землю. Ой, як заболіло!

А пес вже ось-ось його дожене!..

Але раптом сталося щось дуже дивного. Крильцята самі розтяглися і Квакун почав махати ними щосили. А ноги вже не доторкалися до землі. Квакун ще більше перелякався! Що ж це буде?..

Він летів над поляною, а під собою бачив страшну звірюку.

— Я лечу, лечу! Так, як мама!

Ах, як він чудесно почувався в цій хвилині! Він летів скоріше літака. Хоч який добрий був з нього спортсмен, найкращий з усіх на озері, але все ж так скоро він не вмів плавати. Як це чудово! Зараз він летить над ставком, бачить маму, братчиків, сестричок. Квакун з радості так закричав «Кві-кві!», що пані Качуровська аж дзьобик роззявила від здивування.

— Мамо, та це ж Квакунчик. Він летить! Він летить! — підняли крик малі каченята.

А коли він врешті присів коло мами, всі його обступили і радості не було кінця.

* * *

Каченята побачили, як гарно їх братчик літає, і самі

Крильцята самі розтяглися
і Квакун почав махати ними щосили...

захотіли літати. Та їх крильцята ще були заслабі.

Минуло кілька днів, поки й вони змогли піднятися в повітря. Тоді шойно настав для них радісний час. Куди вони тільки не літали, з ким не розмовляли. А скільки нових знайомств знайшли! Вони мандрували від ранку до вечора.

Коли вони пролітали над землею, мама, пані Качуровська, повчала, розказувала, пояснювала. А вони питали:

— Мамо, а що це там внизу?

— Це гнізда людей. Вони називають їх «хатами».

— Мамо, а вони вороги чи приятелі?

— Вороги! Ніколи не підходьте близько до них. Пам'ятайте, що вам кажу!..

Скоро пройшло літо. Сонце вже не гріло так, дні стали коротші. Земля була вогка. Безнастанно падав дощ.

Одного ранку каченяттам здалося, що вони хворі. Ціле тіло боліло. Вони хотіли летіти, але чомусь падали безсило на воду, й на всі сторони сипалося їхнє пір'я.

Вони дуже перелякалися і сховалися в комиші, але мама потішала їх:

— Нічого, нічого,— казала вона. — Не лякайтесь! Всі дикі качки раз у рік міняють своє пір'я. Прийшов час і на вас. Ви вперше міняєте — це значить, що ви вже стаєте дорослими качками. Нове пір'я буде гарніше і міцніше. Ви зможете летіти у далекі теплі краї. Тільки пождіть спокійно пару днів.

І дійсно! Що за гарне пір'я виросло у них! Таке, як у батька та матері.

А Квакун не знав, що робити з радості. Він бігав і всім показував свій новий одяг.

Від того дня на оезрі стало дуже гамірно. Всі готовилися летіти на південь. Багато птиць прилітало з півночі. Деякі прилітали малими групами. Вони спочивали один, два, а то й три дня, а тоді летіли далі. Інші затримувалися довше.

І ось одного похмурого дощового дня над озером показалося 20 диких качок. Вони сіли коло гнізда родини Ка-

Напереді летів той найсильніший...

чуровських і почали вітатися.

Каченятам вони дуже сподобалися:

— Ми хочемо летіти з ними! — заявили вони батькам.

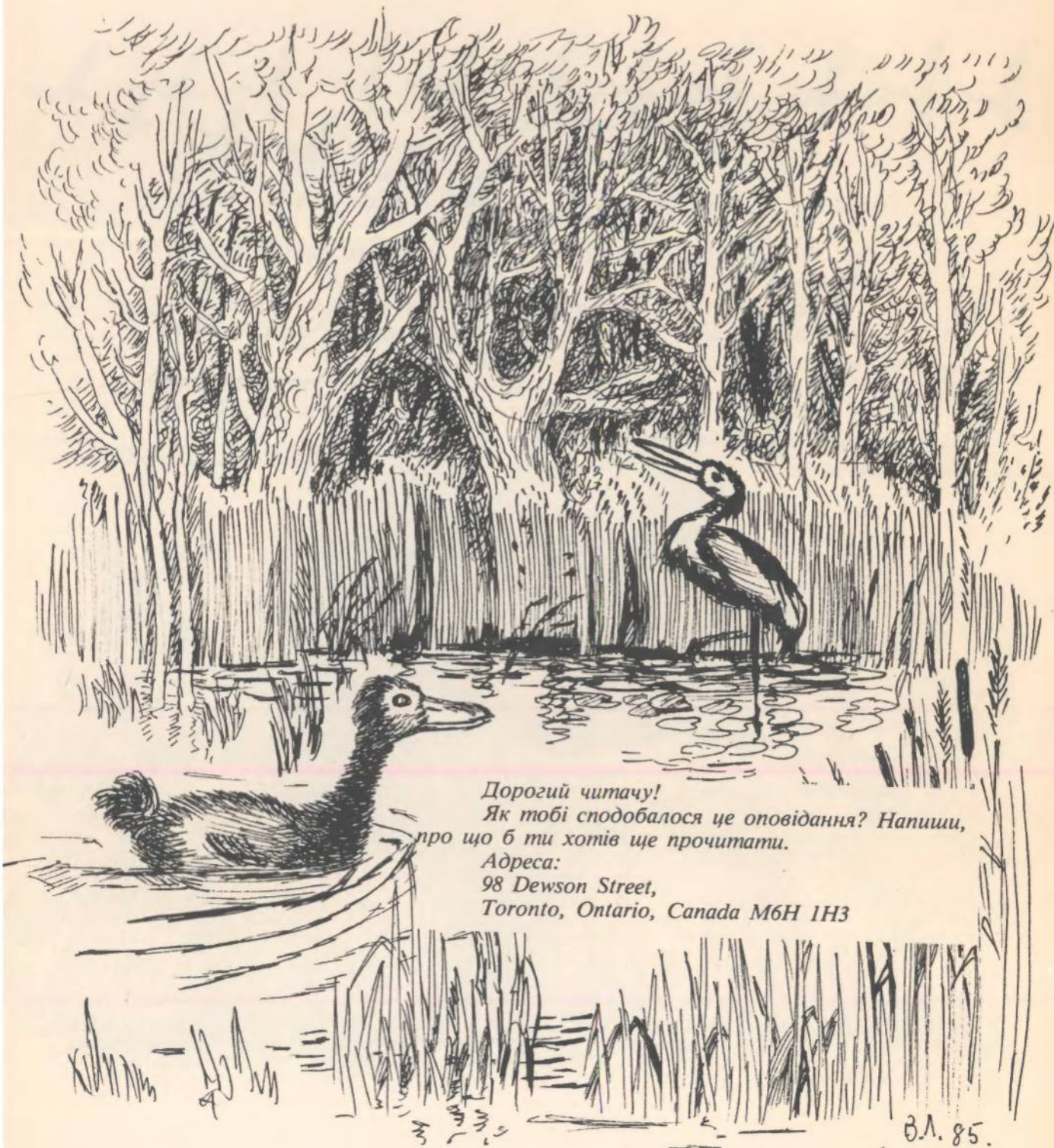
— Добре, дорогі мої. Ми полетимо з ними,— сказав батько.— Ви вже сильні, ну й відважні, отож треба вибиратися в дорогу.

Що за втіха! Каченята скоро полетіли прощатися зі знайомими.

Не минуло й два дні, як всі качки знову зібралися, заквакали голосно, прощаючись з тими, що ще лишалися, й полетіли.

Напереді летів той найсильніший і той, що найкраще знав дорогу, а далі вже всі інші. Летіли двома шнурочками. Так як стріла, вистрілена з луку.

Кінець

Дорогий читачу!
Як тобі сподобалося це оповідання? Напиши,
про що б ти хотів ще прочитати.

Адреса:
98 Dewson Street,
Toronto, Ontario, Canada M6H 1H3

ПОМИЛКИ — ПОПРАВКИ

- ст. 6 рядок 9
діток — замість дітой
- ст. 11 рядок 16
в болото — замість вболото
- ст. 13 рядок 22
як вдома — замість двома
- ст. 13 рядок 26
чаляп чаляп! — замість чаляй
чаляп
- ст. 15 рядок 25
як це — замість як цк

BA. 85